

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Актуальність дослідження. Сучасний світовий порядок постійно перебуває у стані інтенсивного трансформування. Змінюються взаємовідносини між державами, формуються нове світобачення, зазнають кардинальних змін цивілізаційні процеси та трансформуються свідомість громадян. Не є винятком і Україна, яка географічно та історично завжди знаходилася на зламі всесвітніх геополітичних інтересів, і є однією з головних країн на євразійському просторі, де змінюється сучасність і бере початок нове майбуття.

З початком війни на Сході України суттєвих змін зазнала національна свідомість українців, зростає необхідність у згуртуванні нації. Наш народ зрозумів, що його сила у єдності та збереженні культурних і моральних цінностей українства. Розвиток загальноукраїнської ідентичності, зміцнення національної єдності українців відіграє надзвичайно важливе значення для безпеки нашої Батьківщини.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз трансформації національної свідомості українців в умовах російсько-української війни.

Завдання дослідження: розглянути та дослідити поняття національної свідомості, динаміку формування національної думки, світогляду українців, визначити причини та наслідки трансформування національної свідомості у світлі останніх подій на Сході України.

Об'єкт дослідження: українська національна свідомість в контексті російсько-української війни.

Предмет дослідження: трансформування національної свідомості громадян України крізь призму російської агресії.

Основа буття нашої нації – українська національна свідомість. Саме вона є головним чинником створення громадянського суспільства, адже кожна людина є невід'ємною складовою життя суспільства у всіх його проявах, при цьому відстоює інтереси, спільну мету соціуму та живе за правилами своєї національної спільноти. Глибинний характер має саме національна свідомість, що бере участь не тільки у створенні нації загалом, але й у становленні кожного громадянина та особистості [3].

Через сучасні умови геополітичних та глобалізаційних трансформацій, збільшення політичного напруження на міжнародній арені, що зумовлені застосуванням силових засобів при розв'язанні багатьох конфліктних ситуацій і російської агресії, гостро постає потреба у зміцненні українського народу, формуванні його загальнонаціонального самоусвідомлення та захисті особистих світоглядних орієнтирів нації, які є запорукою стабільності та недоторканності України [4].

Українську національну свідомість не слід вважати сталою, адже в умовах життя сучасного українського суспільства під впливом політичних, економічних та соціальних чинників вона переживає досить важливий етап трансформування.

Не можна не згадати при цьому Революцію Гідності, рушійною силою якої виступала в основному молодь, саме вона підняла наш народ на боротьбу за свої права та свободи, наповнила наші серця незламною вірою та справжнім патріотизмом, сформувала стійкі моральні переконання та національну свідомість у більшості українців. Проте, на жаль, ці буремні події стали каталізатором проявів сепаратизму, зовнішньої та внутрішньої загрози, війни на Сході України. Водночас ці негативні явища стали консолідуючим фактором для нашої нації. До прикладу, помічасмо зміни, як в тихих, аполітичних регіонах замаїоріла українська символіка. Крім цього, в південних і східних областях України є безліч проявів національної свідомості, люди активно доводять свою проукраїнську позицію, спільно захищають кордони країни від російської агресії. Нарешті народ почав усвідомлювати, що саме він є суб'єктом цілі, мети і навпаки: наявність цілі робить на товп суб'єктом народного буття і розвитку [2].

Агресія з боку Росії кардинально змінила свідомість українського народу, адже до цього достатньо велика кількість населення України вважали Російську Федерацію братнім, дружнім народом. Анексія Криму, порушення територіальної цілісності та розв'язання війни на Донбасі - все це назавжди залишить свій слід у національній свідомості кожного українця. Це вплинуло як на політичні переконання українців, так і на самоідентифікацію, національну згуртованість, рівень патріотизму, духовну сферу нашого життя. Військове вторгнення сусідньої держави, яка досі вважалася братньою, змінила суспільну думку багатьох українців, консолідувала наш народ перед зовнішньою загрозою, посилила загальноукраїнську ідентичність, сформувало нас як єдину політичну націю.

З початком російської агресії відбувся певний перелом у свідомості українців, тому що війна спонукала людей задуматися: хто я? У 2013 році себе як українців ідентифікували 83% опитаних, після 2015 року уже 89%. Тобто більше людей визнають себе українцями! І ця самоідентифікація відбулася на користь українства. Змінилося ставлення людей до рідної мови, культури, історії. І ця тенденція з кожним роком поглиблюється. Щодо історичної пам'яті, то якщо УПА борцями за незалежність України до військової агресії на Сході України визнавали 32% людей, то через рік таких людей вже 46%! Відбувається певний злам свідомості, українці починають визнавати своїх героїв, висвітлювати білі плями нашої славетної історії. Та не лише у політиці та історії відбулася трансформація національної свідомості, у духовній сфері у нас також відбулися зміни. Вони призвели до відновлення єдиної помісної церкви. Українці нарешті зрозуміли, що необхідно мати свою державну святиню, яка відстоює національні інтереси, не відмовляється проводити в останню путь захисників України та не розповсюджує антиукраїнську риторику, адже так званий «релігійний фронт» є частиною гібридної війни, що веде Росія [1].

Ще один важливий фактор: відбулися зміни в питанні активізму. Люди масово залучаються до благодійності, стають волонтерами, добровільно та безкорисливо допомагають військовим та мирним жителям, що потерпають від російської агресії.

Російсько-українська війна для українців - це боротьба за незалежність і відновлення територіальної цілісності країни в її міжнародно визнаних кордонах. Сьогодні ми маємо сконцентруватися на зменшенні власної вразливості та подоланні власних вад, серед яких найпершою є внутрішня ментальна розколотість українського суспільства, яка характеризується наявністю в ньому малоросійського сегменту.

Військова агресія Росії проти України надала нашій країні шанс бути самостійним, незалежним суб'єктом міжнародних відносин. Ми опинилися у кризовій ситуації, тому зміни у внутрішній та зовнішній політиці, формування національних інтересів, свідомості є запорукою виживання, передумовою подальшого руху вперед.

Отже, узагальнені результати досліджень дають можливість відстежити динаміку національної свідомості громадян та зробити наступні висновки.

Російська агресія змінила позиції і думки громадян стосовно Росії, стану двосторонніх відносин, російського керівництва, перспектив відносин з РФ тощо. Після 2013 року національна свідомість українців зазнала суттєвих позитивних зрушень. Ці зміни є всеохоплюючими і вплинули на самоідентифікацію українців, на національну свідомість, політичні вподобання, духовну сферу, рівень активізму, консолідацію нації.

Вже минуло сім років, як російський чобіт паплюжить українську землю. За ці буремні роки російської збройної агресії загинуло понад 13 тисяч військовослужбовців, десятки тисяч зазнали поранень, близько мільйона вимушено стали внутрішньо переміщеними особами. З огляду на це, національні цінності зазнали суттєвої трансформації, кожен із нас усвідомив свою причетність до долі своєї країни, тож пам'ятаймо: Україна починається з тебе!

Список використаних джерел

1. Зайцева-Чіпак Н. Прорив у свідомості. *Дивись.info*. 2018. URL: <https://dyvys.info/2018/11/21/5-proryviv-ukrayintsiv-pislyarevolutsiyi-gidnosti/>.
2. NadiaHnasevych, OlenaMorschakovaTheproblemoftheaxiologicalexistenceof a personinanideologicalaspect : *Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід*: збірник тез, Міжнародної науково-практичної конференції, 4-5 квітня 2019 р., м. Тернопіль:Видавничий центр ТНПУ ім.. Володимира Гнатюка, 2019. С. 11-13.
3. Слука В. Українська національна свідомість – основа буття нації. *Жовква он-лайн*. 2017. URL:<https://vzhovkvi.com/kultura/ukrajinska-natsionalna-svidomist-osnova-buttya-natsiji.html>.
4. Трансформація української національної ідеї / упоряд. Доній. О. Харків: Наш формат. 2019, 464 с.

5. Гнасевич Н. В., Рудакевич О. М. Ідеологічна основа українсько-російських інформаційних воєн. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: Філософські науки. Розділ IV. Соціальна філософія і філософія історії.* №13 -14(362-363). 2017. С. 90 – 105.